

CAPÍTOL I

ESTRUCTURA DE LA PROPIETAT DE LA TERRA AL 1718

1. EXTENSIÓ I QUALITAT DE LES TERRES DEL TERME

Per paradoxal que sembli, resulta encara difícil a aquestes alçades saber amb exactitud l'extensió del terme municipal de L'Hospitalet al 1718. D'una banda, perquè a l'Acta-resum del Cadastre, no es llegeix amb precisió la paraula referida a les centenes: *tres mill y (...) cientas veinte y cinco mojudas de tierra* (anex 6). Pot variar de tres mil dues-centes a tres mil nou-centes mujades. D'altra banda, desconeixem si en la declaració es compten les terres de muntanya i les no cultivades. Per tant, ni sumant la totalitat de les terres cadastrades, no podríem arribar a determinar, amb l'única font del Cadastre, la xifra definitiva de l'extensió. Caldrà recórrer a d'altres possibles fonts.

Utilitzem, però, la xifra de 3.925 mujades com la més provable ja que sembla confirmat que cap a la meitat del S. XIX, és a dir 150 anys després de l'època que historiem, l'extensió era de 3.966 mujades⁵, i veus autoritzades com la del Dr. Jaume Codina s'inclinen a pensar que de 1718 a 1850 l'extensió del terme no s'incrementà, havent-se de situar sempre entre les 3.900 i 4.000 mujades.

Com dèiem més amunt, del *Resum de terres* n'hem tret una mostra que consisteix en 222 peces de terra, o sigui 1/3 del total pel que fa a la documentació estudiada. La suma de les extensions estudiades suposa, en canvi, un 55% de l'extensió del Terme. En xifres absolutes, les 222 peces de terra sumen 2.187 mujades.

De les trenta-dues classes o qualitats de terra possibles que cita el Decret del Reial Cadastre, a L'Hospitalet en tenim vuit. Aquestes són: terres dites de sembradura (de primera, segona i tercera qualitat), terra erma, salines, i terra que produeix fruita (vinya de primera i segona qualitat) i arbres amb parres de tercera qualitat.

QUADRE 1. EXTENSIÓ I QUALITAT DE LA TERRA

Qualitat	Extensió en mujades	% respecte de la mostra
terra de 1. ^a	186,875	8,5 %
terra de 2. ^a	918,74	42 %
terra de 3. ^a	671,75	30,5 %
terra erma	259,75	12 %
salines	101,25	4,5 %
vinya de 1. ^a	3	1,5 %
vinya de 2. ^a	30	
arbres amb parres de 3. ^a	16	1 %
TOTAL	2.187	100 %

Font: elaboració pròpia.

QUADRE 2. UNITAT DE MESURA DE LA TERRA

- 1 mujada equival a 4 quartons i 8 octaus
- 1 quartó equival a 2 octaus
- 1 octau equival a 0,5 quartons i 0,125 mujades.

Font: elaboració pròpia.

Aquestes mesures les trobem expressades de la següent manera:

- El quartó s'expressa sempre en números impars —de la mateixa manera com s'expressen avui els quarts d'hora en castellà—. Així es parla d'un i tres quartons, però mai de dos i de quatre, ja que en aquest cas es parla d'una i de mitja mujada.
 - Els octaus també els trobem expressats sempre en números impars: u, tres, cinc, set, ja que en aquest cas els números pars s'expressen en quartons.
- A quant equival una mujada?

Abans de la unificació de mesures amb el Sistema Mètric Decimal, existien gran quantitat d'unitats —moltes de les quals encara s'utilitzen avui a nivells locals— que variaven d'una comarca a una altra. Així l'extensió de la mujada podia variar a cada lloc.

A la mateixa *Normativa General sobre l'establiment del Reial Cadastre* s'intenta unificar algunes de les mesures més corrents, però no tenim l'equivalència actual. Així les coses, ens basarem en el Diccionari *ALCOVER MOLL*, (vol. 7 pàg. 640), que defineix:

- Mujada. Mesura agrària que tenia 625 destres quadrats, o sia, aproximadament 49 àrees; // tros de terra que poden llaurar un parell de bous en un dia, i que té proximadament la dita mesura.

Si la mesura actualment utilitzada per medir grans extensions és l'hectàrea, que equival a 100 àrees o 100.000 m², parlant amb el llenguatge d'avui, hauríem de dir que 1 mujada equival gairebé a mitja hectàrea; o més ben dit i més senzill:

1 Ha = 2 mujades, aproximadament.

2. PRODUCTES CULTIVATS

És a l'Acta final on trobem de manera global els productes agraris de L'Hospitalet, i no pas en la relació individual de les terres. Seguint la configuració geològica del terreny, distingim la zona del Pla i la zona de Muntanya. Al Pla hi trobem els productes tradicionals. A la Muntanya hi ha la terra erma i la vinya, la qual adquirirà un desenvolupament tan important durant el s. XVIII.

Al Pla es cull blat, sègol i llegums. Avançant en l'anàlisi de l'acta-resum, veiem una ampliació dels cereals conreats, i és de suposar que sobretot també es collien al Pla. Així coneixem que, a L'Hospitalet del 1817, es produïa cereals —blat, sègol, ordi, mestall i civada—, llegums —faves i cigrons—, i fruita. Pel que fa a la collita de fruita, al Pla, resultà ser una de les coses més afectades per la Guerra de Successió. La producció agrària anterior a aquest gran conflicte era més rica i variada. *Antes de la guerra se cogía vino de los árboles y tenía muchos frutales* (anex 6), ens diu el text cadastral.

A la part muntanyosa del terme hi ha terra erma, camp i vinya. També aquí veiem les conseqüències de la Guerra recent en l'empobriment de l'agricultura. Citem una referència ben explícita a aquesta situació: *Las vinyas se hallan oy muy arruinadas*. (anex 6).

Aquí caldria tenir en compte algunes observacions:

a) El geògraf coetani, Joan APARICI⁶ en la seva obra "Descripción geográfica de Cataluña", recull també els efectes negatius de la Guerra de Successió, tant en l'agricultura com en l'estat d'ànim de la població, la qual està resignada i sense entusiasme pel treball i per augmentar la riquesa del país. *Lo negoci està abatut en Catalunya, ara se accontenta cada un ab lo poch que te y no cuyda ningú de avansar lo que horia fer molt mes abundant Catalunya*.⁷

b) Sabem que les terres de L'Hospitalet no es posen en regadiu fins al s. XIX. Crida, però, l'atenció que tots els cultius citats al Pla siguin de secà, donada la delimitació amb el riu Llobregat. Segons J. MERCADER⁸, un dels criteris per considerar de primera qualitat la terra, era que aquesta fos de regadiu.

c) A la mostra estudiada hi ha una total absència de productes d'horta fins i tot per al consum domèstic, cosa estranya per una terra deltaica de bona qualitat. Per aquest mateix moment, segons J. CODINA⁹, al Prat de Llobregat es conreaven carxofes, espàrrecs, cebes, etc. Hi ha la possibilitat que els horts domèstics, que amb tota seguretat es conreaven, siguin citats fora de la mostra estudiada, o senzillament els seus productes no s'hagin declarat a l'Acta-resum.

3. PREUS DELS PRODUCTES

La informació dels preus dels productes també ens ve donada per l'Acta resum.

Malgrat que al text hi ha una paraula clau que està esborrada: *la quartera de trigo por lo regular vale en ocho (...gar) treinta Reales de Ardites* (Anex 6), sembla que, almenys a nivell d'hipòtesi, es pot parlar dels següents preus:

QUADRE 3. PREUS DELS PRODUCTES	
1 quartera de	equival a
blat	30 rals d'Ardits
mestall	24 rals d'Ardits
sègol	18 rals d'Ardits
ordi	14 rals d'Ardits
civada	8 rals d'Ardits
faves	16 rals d'Ardits
cigrons i altres llegums	20 rals d'Ardits
vi (1 càrrega)	25 rals d'Ardits

Font: elaboració pròpia.

A quants quilos equival 1 quartera?

Aquesta paraula té un doble significat. S'utilitza com a mesura agrària d'extensió de terra, amb valors molt variables, (ALCOVER MOLL la fa equivalent per al Barce-lonès a 24,48 àrees) i com a mesura de capacitat, també de valor molt variable¹⁰. Actualment s'utilitza la quartera de manera equivalent a un sac de gra de 50 o 55 kg. aproximadament. A Girona, al 1716, 1 quartera de blat és equivalent a 62 kg., segons BOADAS i RASSET.¹¹

4. RENDIMENTS DE LA TERRA

Com que no disposem de dades precises del moment, estudiem els rendiments amb la hipòtesi que el conjunt de les diferents classes de terra produeixen el que oficialment es declara a l'Acta-resum.

QUADRE 4. RENDIMENTS DE LA TERRA (valor mig anual per mujada)

terra de sembradura	producció per 1 quartera sembrada
1. ^a qualitat	4 quarteres de blat
2. ^a qualitat	2,5 quarteres de blat
3. ^a qualitat	2 quarteres de blat
vinya	producció per any i mujada
1. ^a qualitat	4 càrregues de vi
2. ^a qualitat	1'5 càrregues de vi
terra erma	producció per any
1 mujada	8 diners

Font: elaboració pròpia.

Aquesta productivitat de la terra sembla molt migrada, atès que parlem de terres de la millor qualitat establerta. J. CODINA, ens diu que al Municipi veí de El Prat de Llobregat, als inicis del segle XVIII, una mujada de primera qualitat, en anys de bona collita, podia produir fins i tot divuit quarteres de blat¹². És clar que els rendiments declarats oficialment pretenen tenir un valor aproximat d'un any per l'altre, però així i tot, la diferència és molt gran.

Malgrat que una de les preguntes del Cadastre demanava la producció real de cada peça de terra i del conjunt del municipi, a l'Hospitalet no s'ha trobat aquesta resposta. En conseqüència no tenim valors globals de la riquesa del Municipi. Però si fem la hipòtesi que tota la terra de sembradura es feia treballar, sense tenir presents les possibles oscil·lacions del guaret, i donava els rendiments oficials basats en el blat, tindríem una producció anual possible de 4.387,85 quarteres (quadre 5).

QUADRE 5. PRODUCCIÓ POTENCIAL ANUAL (base: blat)

1. ^a qualitat	186,875 muj. x 4 quarteres	747,5 quarteres
2. ^a qualitat	918,74 muj. x 2,5 quarteres	2.296,85 quarteres
3. ^a qualitat	671,75 muj. x 2 quarteres	1.343,5 quarteres
TOTAL		4.387,85 quarteres

Font: elaboració pròpia.

Aquesta producció potencial no és gens despreciable, si tenim present que la població de L'Hospitalet en el més optimista del casos devia ser d'un 504 habitants¹³. És clar que estem parlant d'una societat d'Antic Règim fortament jerarquitzada i en la qual la majoria de la població tenia un accés molt limitat a la producció, la qual cosa fa suposar que s'estava produint per a l'intercanvi comercial amb altres poblacions i, principalment, per abastir la ciutat de Barcelona.

5. LA POBLACIÓ

Al 1718 la població de L'Hospitalet es calculava en 504 habitants. Aquesta xifra citada per P. VOLTES BOU i per J. CODINA, es basa en el cens del geògraf Juan APARICI¹⁴. Però, com està calculada? Si prenem com a referència el nombre de cases habitables, que com veurem més endavant és de 75 en total, veiem que aquest s'ha multiplicat pel coeficient 6,72. Aquest coeficient sembla certament molt elevat. P. VILAR proposa el coeficient 5 per aquesta època¹⁵, i en aquest cas L'Hospitalet tindria 375 habitants. J. CODINA accepta el coeficient 5 per la primera meitat del segle i proposa un 8,8 per la segona meitat —1787—, donat que a tots els pobles del Delta del Llobregat s'experimentà un fort creixement demogràfic.¹⁵

QUADRE 6. POBLACIÓ ALS POBLES DEL DELTA

	1682	1702	1718
L'Hospitalet	500	300	504
Cornellà	220	149	189
Sant Boi	860	860	842
El Prat	432	331	451
Viladecans	—	180	204
Gavà	—	218	224
Castelldefels	170	157	187

Font: Cens d'Aparici, citat per J. CODINA¹⁷

Aquí observem que L'Hospitalet ocupa el segon lloc en nombre d'habitants entre els set pobles del Delta, després de Sant Boi. La relació comparativa amb els altres pobles deltaics ens dóna idea de la molta o poca categoria de L'Hospitalet a l'època estudiada.

6. EXTENSIÓ DE LES PROPIETATS

QUADRE 7. REPARTIMENT DE LA PROPIETAT

mujades	Propietaris*
de 0 a 10	71
de 11 a 20	17
de 21 a 30	7
de 31 a 40	5
de 41 a 50	5
de 51 a 60	2
de 61 a 70	4
de 71 a 80	1
de 81 a 90	0
de 91 a 100	2
de 101 a 110	0
de 111 a 120	1
de 121 a 130	0
de 131 a 140	0
de 141 a 150	0
de 151 a 160	1
TOTAL	116

* en aquest quadre 1 propietari = 1 propietat.
Font: elaboració pròpia.

Per arribar a conèixer el repartiment de la propietat han estat necessaris molts passos previs:

- En començar dèiem que un propietari podia tenir més d'una propietat. Ha estat necessari, doncs, agrupar totes les propietats corresponents a la mateixa persona. D'aquesta manera les 222 peces de terra inicials, s'han reduït a 116 propietats, o sigui 116 propietaris. En conseqüència a partir del quadre 7, i en endavant, 1 propietat serà igual a 1 propietari.
- Però aquestes xifres són inexactes, perquè hem agrupat les propietats segons la seva extensió "bruta", és a dir, sense distingir la diferent qualitat de les terres. Per conèixer com queda distribuïda la propietat és més correcte veure com es reparteix el rendiment agrari potencial (Quadre 9).

Al quadre 7 veiem que la gran majoria de propietats —71— són molt petites —menys de 10 mujades—, i que existeixen grans propietats —de més de 70 mujades— posseïdes per poques persones —5 propietaris—.

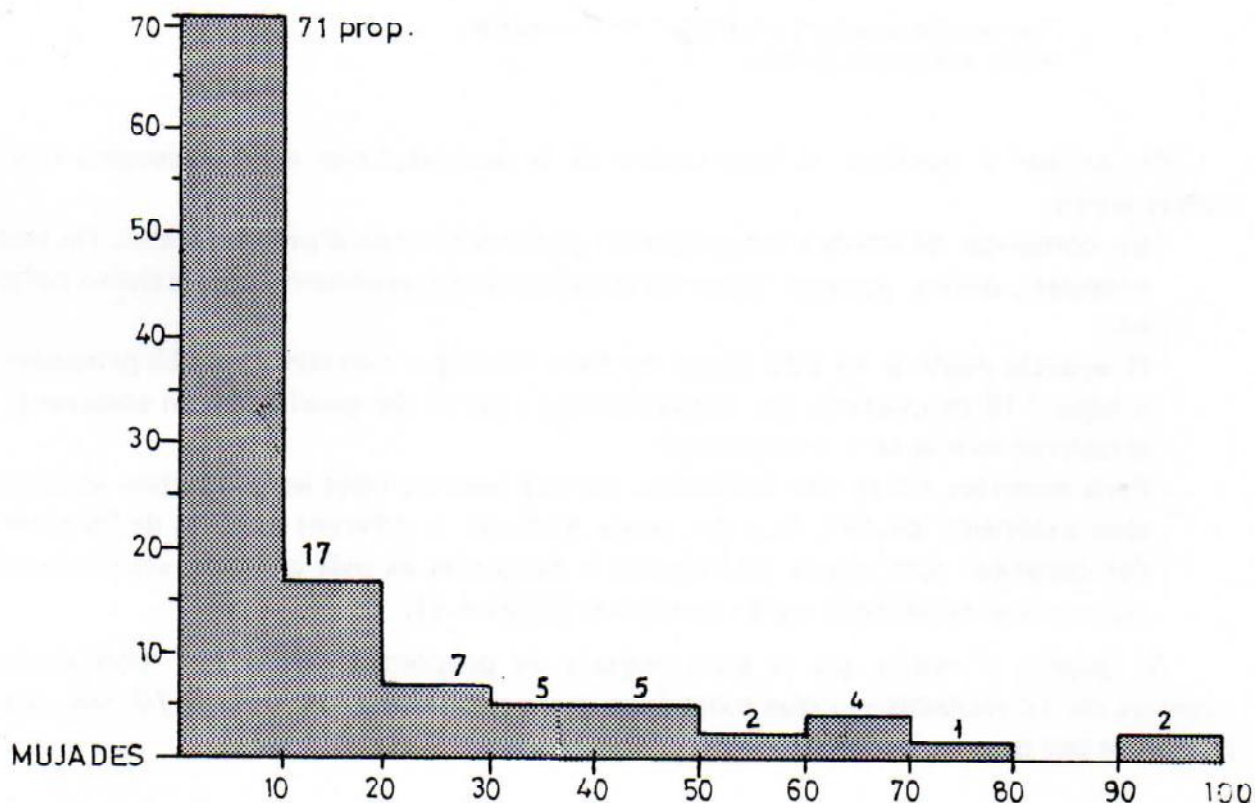
Estudiem ara com es distribueix aquest minifundi:

QUADRE 8. DISTRIBUCIÓ DEL MINIFUNDI

menys d'	1 mujades	4 propietats
1 mujades	18	"
2 mujades	13	"
3 mujades	11	"
4 mujades	6	"
5 mujades	6	"
6 mujades	3	"
7 mujades	3	"
8 mujades	4	"
9 mujades	2	"
10 mujades	2	"
TOTAL		71 "

Font: elaboració pròpia.

Si la majoria de propietaris eren minifundistes, analitzant aquesta majoria, al quadre 8, ens trobem amb que més dels 2/3 d'aquests minifundistes tenen menys de 5 mujades. Caldria, però, conèixer la qualitat d'aquestes mujades, per tenir un coneixement més exacte de la seva riquesa.

7. CLASSIFICACIÓ DE LES PROPIETATS I DELS PROPIETARIS, SEGONS ELS RENDIMENTS DE LA TERRA

Estudiarem ara la riquesa agrària potencial a partir del rendiment *oficial* de cada una de les tres classes de terra de sembradura. Per fer-ho utilitzarem el mateix mètode que hem fet servir per calcular el repartiment de la propietat (quadres 7 i 8), és a dir, sumarem les mujades de terra de la mateixa qualitat que pertanyen al mateix propietari.

Deixem al marge, de moment, la possible riquesa derivada del producte de la vinya, dels arbres fruiters, de les salines i de la terra erma, per disposar de molt poques dades.

QUADRE 9. REPARTIMENT DE LA RIQUESA AGRÀRIA*

quarteres	propietaris
més de 300	1
de 251 a 300	2
de 201 a 250	2
de 151 a 200	1
de 101 a 150	9
de 91 a 100	—
de 81 a 90	2
de 71 a 80	3
de 61 a 70	1
de 51 a 60	3
de 41 a 50	7
de 31 a 40	9
de 21 a 30	6
de 11 a 20	16
de 0 a 10	51
només terra erma	3
TOTAL	116

* producció anual de blat en quarteres.
Font: elaboració pròpia.

Per arribar a aquestes dades globals, hem calculat prèviament la producció potencial d'acord amb la qualitat de la terra de cada un dels propietaris (veure annex 5) i així hem pogut acumular la producció d'una i altra classe de terra, perquè la teníem

en la mateixa unitat: quarteres de blat.

Les dades del quadre 7, que hem comentat abans, queden aquí lleugerament modificades, tot i que es manté una piràmide de distribució de riquesa amb una base molt ampla i una cúspide molt estreta.

Analitzem a continuació el contingut d'aquesta ampla base que posseeix poca riquesa. Aquí caldrien dades sobre el nivell de vida mitjà o mínim —preus de la carn, peix, pa, salaris...— el qual ens donaria la línia divisòria entre els propietaris que no arriben als nivells de subsistència i aquells que els superen. Però a falta d'altra informació fem la hipòtesi que, per sota de les 10 quarteres de blat anuals, es vivia amb molta misèria.

QUADRE 10. PETITS PROPIETARIS	
quarteres	nombre de propietaris
menys d'1	5
1	5
2	9
3	5
4	5
5	5
6	7
7	5
8	3
9	3
10	2
TOTAL 54	

Font: elaboració pròpia.

L'ampliació de dades de cada un d'aquests petits propietaris possiblement faria variar l'apreciació global del món de la pobresa a L'Hospitalet. Per exemple: la situació familiar o el nombre de persones al seu càrrec, la professió o la possibilitat d'altres ingressos, el lloc de residència o la possibilitat de ser petit propietari a L'Hospitalet i gran propietari a d'altres indrets, etc.

Estudis cadastrals d'aquest mateix moment en altres municipis veïns aportarien una informació valuosa sobre aquests aspectes.

8. CLASSIFICACIÓ DELS PROPIETARIS

Aquí ens proposem d'extreure les poques dades que tenim, ja que seran molt útils per estudiar cadastres posteriors i veure la seva evolució. Estudiem dos sectors privilegiats a L'Antic Règim —la noblesa i l'Església— i un sector de la població que

tradicionalment ha estat apartat de les decisions econòmiques —les dones—. Analitzem també, sempre que és possible, el lloc de residència, l'ofici i l'estat civil dels propietaris.

8.1. L'Església

La propietat eclesiàstica és de 242'75 mujades, sumant la dels Ordes religioses, Institucions i la d'un eclesiàstic individual. Aquesta extensió significa un 11'09% del territori estudiat. La seva producció en quarteres de blat *oficialment* se situa en 644'875 quarteres, que suposen un 14'696% de la producció global de L'Hospitalet. Dels 10 titulars que tenim en aquest apartat, només de tres ens consta que siguin de Barcelona. Hi ha notables diferències dins d'aquest col·lectiu. Així, per exemple, els PP. Jesuïtes, que ocupen el quart lloc per extensió de terra posseïda, n'ocupen el primer per la productivitat.

QUADRE 11. PROPIETATS DE L'ESGLÉSIA

Titular	Extensió en mujades	Producció anual en quarteres
PP. Seminari, Barna	73	147
PP. Col·legi St. Bonaventura, Barna.	68'75	155
PP. Sant Felip Neri	46'75	105
PP. Jesuïtes	42'75	210'5
RR. Sant Francesc	4'75	10'625
Capítol Seo, Barna	2'25	2'875
Capella de Bellvitge	1'25	3'125
L'Hospital General	1	2
La Rectoria del Lloc	1	2
Benito Feriglas, ecles.	0'75	1'75
Total	242'75	644'875
% sobre la part estudiada	11'09 %	14'696 %

Font: elaboració pròpia.

Els jesuïtes són els que ocupen el primer lloc en la producció, i aquesta és una tercera part de tot el col·lectiu, propietat possiblement vinculada al convent de Betlem, que la Companyia tenia a Barcelona.

Recordem que l'Església, inicialment, estava dispensada de pagar el Cadastre personal i que més endavant (cap al 1729) obtingué el privilegi de no pagar el Cadastre real.

8.2. La noblesa i ciutadans notables

Hem agrupat a tots aquells titulars que són anomenats *Don* o *Dona*, en la hipòtesi que aquest apel·latiu denota una categoria social determinada, que pot venir donada per raons ben heterogènies: noblesa de sang, ciutadans enriquits, tenir estudis o exercir una professió liberal... etc. Conscients d'aquesta indefinició, creiem interessant de fer una primera aproximació al col·lectiu dels *Don*. Recordem que, igual que els eclesiàstics, els nobles estaven dispensats del Cadastre personal.

Aquest grup és format per 17 persones, 3 de les quals són dones. Observarem grans diferències en la distribució de riquesa, entre el Baró de Maldà —el cap de llista— i els tres últims que estan per sota del que consideràvem nivell de subsistència. Hem de pensar que aquests *Don* eren pobres? No seria més suggestiu pensar que obtenien riqueses en altres llocs?

QUADRE 12. CIUTADANS NOTABLES: ELS *DON*

Titular	Extensió en mujades	Producció anual en quarteres	
Dn. Rafael de Cortada	127,875	263,5	
Dn. Joseph Costa	95	111,5	
Dna. Marianna de Llupià	55,25	114,625	
Dna. Francesca Torrente	39	86,75	
Dn. Joseph Molinés	35,875	87,37	87,37
Dn. Thomàs Fetjó	34,50	66,16	
Dn. Raimundo Sabater	24,50	45	
Dn. Joseph Alós	20,75	35,25	
Dn. Galzeran Villalba	20	----	
Dn. Joseph de Paguera	19	41	
Dn. Francisco Mari	7,5	7	
Dn. Antt. ^o Sanjust	6,75	20,5	
Dn. Francisco Amat	5,75	12,625	
Dna. Franca. Torrente y Amargos	4,375	10,5	
Dn. Manuel Roca Julià	3,5	8	
Dn. Gaspar Balart	3,5	8,75	
Dn. Joseph Novell	3	11,81	
Total	506,125	918,34	
% respecte als totals	23,142 %	20,929 %	

Font: elaboració pròpia.

8.3. Les dones

És un col·lectiu format per catorze dones, de les quals no totes són contribuents, ja que hi ha dues vídues i tres Dones notables, que hem vist a l'apartat anterior. Entre el poble baix, les vídues eren dispensades del pagament del cadastre, igual que els homes majors de seixanta anys o els menors de catorze. Vuit d'aquestes dones són propietàries, a més, d'una casa —excepte la Franca. Guinart que en té dues—.

QUADRE 13. DONES PROPIETÀRIES

Titular	Extensió en mujades	Producció anual en quarteres
Franca. Guinart	114	267,5
Teresa Dalfau, vídua	56,12	102,5
Dna. Marianna de Llupià	55,25	114,625
Dna. Franca. Torrente	39	86,75
Teresa Rius i Navarro	37,75	49,35
Civina Duran, vídua	34	74
Eularia Pinyol	29	44,5
Maria Cortadellas	16	33
La Pobilla Bofill	9,25	32,25
Dna. Franca. Torrente y Amargos	4,375	10,5
Tecla Corts	3,5	7
Mariangela Mitjavila	3	6
Gerónima Riera	1,2	2,625
Madrona Ciurana	0,25	0,625
Total	402,695	831,22
% respecte als totals	18,40 %	18,94 %

Font: elaboració pròpia.

La desigual distribució de la riquesa entre els membres d'aquest grup és la nota predominant, de la mateixa manera que als sectors privilegiats anteriors.

8.4. Altres dades dels propietaris.

El conjunt de propietaris estudiats és en total de 116. D'aquesta sabem fins ara que:

10 són eclesiàstics i tenen el 14,696% de la riquesa.

17 són notables i tenen el 20,929% de la riquesa.

14 són dones i tenen el 18,94% de la riquesa.

Aprofundint una mica més en la informació també sabem que:

- L'Ajuntament té molt poca terra, 2,5 mujades.
- Tres contribuents no són identificables, perquè només porten la inicial majúscula del seu nom.
- En 15 dels 116 casos tenim explicitada la residència:

Barcelona	6
L'Hospitalet	2
Sant Just	2
Cornellà	2
Sarrià	1
Viladecans	1
Olesa	1

De vegades sembla que el lloc de residència, encara que sigui L'Hospitalet mateix, pugui significar un distintiu respecte a una altra persona que té el mateix nom i cognoms. El nombre citat és tan reduït que no permet d'extreure'n conclusions.

- Els oficis dels contribuents només se citen en tres ocasions i són aquests: 1 carnisser (el de Sarrià), 1 mercader, 1 esparter (*espartero*).
- L'herència és present també en l'estructura de la propietat agrària de L'Hospitalet del 1718. Tres vegades trobem a uns hereus "col·lectius" i una sola vegada una titular que en lloc del seu nom propi, té el que li ve atorgat per la seva posició en el traspàs hereditari de propietats:

Herederos de Joseph Modolell

Herederos de Franco. Portell

Herederos de Dn. Pedro Amigant

La Pobilla Bofill

9. CONCLUSIONS SOBRE L'ESTRUCTURA DE LA PROPIETAT AGRÀRIA A L'HOSPITALET DEL 1718.

No podem deixar de banda el tipus de font sobre la qual treballem: un document de caràcter fiscal. Es pot pensar per tant en una possible ocultació de la riquesa per no haver de pagar al Rei. En el cas de les terres es pot donar una falsificació de la seva qualitat sempre amb l'objecte d'haver de pagar menys.

La pobresa que segueix a tota guerra i les rivalitats entre filipistes i els partidaris de l'Arxiduc, podien afavorir els suborns o les venjances per afavorir o perjudicar els rivals. Ens consta que hi hagueren reclamacions, algunes de les quals estan anotades al marge del "Resum de les terres...". Tant Joaquim Nadal com Joan Mercader coincideixen en afirmar que aquest impost trobà fortes resistències a Catalunya per a la seva implantació, la qual cosa obliga al Superintendent Patiño a rebaixar les seves aspiracions econòmiques a Catalunya. Així els 1.500.000 pesos que esperava obtenir al 1716, s'hagueren de rebaixar a 900.000 al 1718; i al 1720, l'intendent Pedrajas desistí de la seva línia dura per cobrar l'impost, per ordre del rei Felip V.¹⁸

CONCLUSIONS

1.- Amb la mostra de les 222 peces de terra, un terç del total, hem estudiat el 55% de l'extensió del terme municipal. Ens falten per veure les 438 peces de terra restants, és a dir, dos terços. Aquests dos terços de peces de terra tindran per tant únicament el 45% restant del terme; és a dir, es confirmarà l'estructura minifundista de la propietat.

Creiem que la mostra estudiada és suficientment representativa i ens aproxima als resultats definitius. L'estudi de les 438 peces de terra restants, segurament confirmaria les tendències aquí demostrades.

2.- La terra de L'Hospitalet és de molt bona qualitat, excepte una porció petita que és declarada terra erma, però així i tot, produeix quelcom. Malgrat que la terra de L'Hospitalet és de secà fins ben entrat el s. XIX (deixa de ser-ho gràcies als recs i sèquies del canal de la Infanta) i per tant no sorprèn la inexistència de productes d'horta, estem convençuts que existien horts cultivats per al consum familiar. De les salines no coneixem pas que produïssin beneficis; tot i que Joaquim Nadal parla d'importants ingressos produïts per la indústria de la sal en altres indrets, no sabem si en aquest cas es tracta de terra salina improductiva o de salines marines que permetessin un rendiment econòmic.

3.- No queda clar com es determinava la qualitat de la terra. De la lectura de J. Mercader és després que hi jugava un paper determinant el ritme de producció a què era sotmesa. Vol dir que les terres que es feien produir més —millor treballades, millor adobades...— havien de pagar més impost, mentre que aquelles que es tenien a baix rendiment eren qualificades d'inferiors, amb el consegüent estalvi fiscal per l'amo.

4.- Existeix un repartiment molt desigual de la riquesa i de la propietat agrària. Hi ha una gran majoria amb molt poca terra i una minoria amb grans extensions. Així el 61% dels propietaris posseeixen menys de 10 mujades de terra de sembradura, i d'aquests el 76% cullen menys de 10 quarteres de blat a l'any.

5.- Es dona molt minifundi al costat de grans propietats posseïdes per poques mans, i gairebé no hi ha propietats d'extensió mitjana.

6.- Amb aquestes dades a la mà no podem confirmar ni contradir la tesi de Jaume Codina, que eren els terratinents de Barcelona els que dominaven la situació econòmica i política de L'Hospitalet. No serà fins al Cadastre de 1724 que trobarem una primera aproximació al tema, en disposar d'informació sobre la professió del propietari,

7.- L'Acta resum de certificació del "Resum de terres i cases" no va firmada per cap càrrec municipal, sinó pel Subdelegat del partit de Barcelona Dn. Joseph de Fornaguera¹⁹, per tres pagesos experts: un de L'Hospitalet, l'altre de Cornellà i l'altre de Sant Boi. Del pagès de L'Hospitalet, Ant.^o Prats, només en sabem que obtenia una riquesa mitja anual de 56 quarteres de blat, no era pas un minifundista, però tampoc no apareix entre els notables, ni entre els més potentats. Seria felipista? La manca de càrrecs municipals en un document tan transcendent ens confirma que l'elaboració del Cadastre es dugué a terme directament des del Corregiment de Barcelona. En canvi al 1724, sí que el trobem ja signat pel Batlle i regidors.

Font: M.H.C. Detall del nucli urbà al 1713.